

УДК. 82.09.-Г 15

АВТОБІОГРАФІЧНА ПРОЗА ГАЙТО ГАЗДАНОВА: ДО ПИТАННЯ ПРО ТРАДИЦІЇ ТА НОВАТОРСТВО

Надія Ігнатів

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Університетська, 1, м. Львів, 79000,
e-mail: svitlit@franko.lviv.ua*

Розглянуто питання про характер поєднання традиційних прийомів та новаторських рис оповіді в автобіографічній прозі представника першої хвилі російської літературної еміграції Гайто Газданова. Акцентовано увагу на особливостях відображення пережитого та осмисленого у різні періоди життя. Виконане дослідження підтвердило вихідну думку про те, що своєрідний характер поєднання традиційного та новаторського у романах Г.Газданова впливає перш за все із специфіки світосприйняття та особливостей відображення переживань автора, які реалізуються у розповідній канві творів за асоціативним принципом.

Ключові слова: автобіографічний роман, автор-оповідач, екзистенціалізм, ритм прози.

Серед представників першої хвилі російської літературної еміграції особливе місце належить письменнику молодого покоління Гайто Газданову, якого вже після виходу друком перших творів називали “рівновеликим суперником” Володимира Набокова та порівнювали специфіку його творчої манери з почерком Марселя Пруста. Один з найпопулярніших критиків у середовищі еміграції Георгій Адамович навіть висловив думку про те, що Сірін у майбутньому стане новим Львом Толстим, а Газданов – новим Достоевським.

Осетин за походженням, Г.Газданов виховувався у російському культурному середовищі, освоїв ліпші зразки світової філософської та літературної класики, а згодом став писати російською мовою. Так склалося, що творчий доробок письменника, про якого багато писали у 1920–30-х роках на сторінках емігрантських часописів, вже у той період і надалі довгі десятиліття був недоступний читачеві на його батьківщині.

Повернення імені Г. Газданова у літературний процес відбулося наприкінці 1980-х – на початку 1990-х рр., та все ж навіть сьогодні його творчість залишається відомою доволі вузькому колу поціновувачів художнього слова. В середовищі ж дослідників російської літератури доробок цього письменника викликає дедалі більшу увагу: сьогодні вже можна акцентувати, що після появи першого дослідження про Г. Газданова американського славіста угорського походження Л. Дієнеша (Мюнхен, 1952) творчість письменника стала об’єктом вивчення у монографічних працях російських учених та наукових публікаціях на сторінках літературознавчих часописів (С. Никоненко, Л. Сироватко, С. Кабалогі, А. Черчесов, С. Семенова, Ю. Нечипоренко), дисертаційних роботах (Т. Красавченко, В. Семенова та ін.).

Літературний доробок Г. Газданова доволі розмаїтий за жанрами, автобіографічну романну трилогію, низку різнопланових щодо тематики та характеру розповіді романів, оповідання, публіцистику. Особливе місце у прозовій спадщині письменника належить романам “Вечер у Клэр”, “История одного путешествия” та “Ночные дороги”, які складають своєрідну автобіографічну трилогію, що охоплює життя письменника з дитячих років до Другої світової війни. На думку дослідниці С. Семенової, саме рання романна проза Г. Газданова підводить “ризик під основним, класичним періодом першої російської еміграції” [11, с. 87]. Принагідно треба зауважити, що автобіографічні романи молодого прозаїка прийшли до першого читача в період 1920–1930-х рр. у багатому на творчі таланти потоці російської емігрантської прози і зразу ж опинилися в полі зору критики, яка відзначала їхню стильову та жанрову оригінальність.

У цій статті зроблено спробу виявити особливості автобіографічної прози Г. Газданова з огляду на характерність співіснування у ній традиційних та новаторських засобів відтворення життєпису героя та відображення дійсності. Поставлена проблема не ставала предметом спеціального наукового дослідження, тому зазначений аспект вивчення прози Г. Газданова актуальний.

Мета роботи полягає у розкритті особливостей творчої манери письменника як автора трилогії, що поєднує у собі романи автобіографічного характеру, кожен із яких є цілісним та довершеним художнім твором.

Висхідними характеристиками автобіографічної прози вважатимемо такі, що називають найважливішими у дослідженнях з проблем її розвитку та специфіки, а саме: “установка на відтворення історії життя індивідуума, яка дає змогу, “створюючи текст, створюватися самому” і долати час (і більше того – смерть), принципово ретроспективною організацією оповіді, ідентичністю автора та оповідача чи оповідача і головного героя” [7, с. 12–13].

Для автобіографічної трилогії Г. Газданова характерна наявність центрального персонажа, який у підліткові роки пройшов через випробування періоду громадянської війни в Росії на стороні білої армії, емігрував з тими, хто зазнав поразки, на чужину, знайшов своє місце у Парижі, де відчув непоборне прагнення до творчості. Герой сприймає світ та події в ньому як нескінченний потік вражень, яким надалі суджено стати рядками його книг. Життя письменника в еміграції, “у чужому та “відчуженому” зарубіжжі”, поєднувалось “з напруженим життям внутрішнім, з осмисленням долі особистої та долі тих, кого закинуло у Європу, майже для всіх незатишну, “відчужену”, чужу” [8, с. 27].

Найпопулярнішим, знаковим для Г. Газданова твором, у якому “вже були заявлені і особливий фокус погляду на світ, і філософський аналітизм..., образи та мотиви його творчості 20–30-х років, екзистенційно-автобіографічної у своїй основі” [11, с. 78], став роман “Вечер у Клэр”, надрукований у Парижі в 1929 році.

Важливою складовою автобіографічних творів переважно є вказівка автора на характер розповіді, якої він планує надалі дотримуватися – і це дуже яскраво завжди відображено вже у назві твору. Для Г. Газданова характерні заголовки, які містять семантичні компоненти “простір” та “час”. Звернімо увагу: перший роман автобіографічного циклу названо “Вечер у Клэр” – вечір, проведений героєм у Парижі з жінкою, до зустрічі з якою він ішов кілька років після розлуки з нею в Росії у підліткові роки, – стає

поштовхом до роздумів над усім пережитим до цього моменту. Омріяна зустріч не приносить бажаної радості, герої внутрішньо чужі один для одного, та все ж найбільшим здобутком цього моменту є ота неповторна можливість мандрівки автобіографічного героя Г. Газданова у минуле [4, с. 312].

Другий роман трилогії названо “История одного путешествия” (1935 р.). Здається, настільки часто зустрічається це слово – мандрівка, подорож – як компонент заголовка твору. Одразу ж зринають у пам’яті “Сентиментальна подорож” Л. Стерна, “Мандри Гуллівера” Дж. Свіфта, “Листи російського мандрівника” М. Карамзіна, “Подорож на край ночі” Л. Селіна, “Подорож Гліба” Б. Зайцева, “Дороги моїх днів” В. Поліщука, “Мій шлях” С. Васильченка та ін. Та все ж наскільки різними завжди є конкретні авторські акценти у виборі конкретизуючих деталей назви твору. Гайто Газданов у цьому випадку звертає увагу читача на важливість саме однієї, конкретної подорожі героя – це подорож із Константинополя у Париж, подорож, яка приносить оповідачу щасливе перш за все для нього самого відкриття пориву до творчості. Радість творчих переживань, неможливість жити без відтворення у слові пережитого та сприйнятого у довіччлі – ось що стає ключовим мотивом другого твору автобіографічної трилогії Г. Газданова.

Третя книга письменника, яка входить в автобіографічний цикл, має назву “Ночные дороги” (1939–1941 рр.). Нічні дороги – це ще одна сторінка із життя автобіографічного героя Г. Газданова, сторінка, яка дала йому можливість пізнати глибинну сутність життя завдяки “дорогам”, які він здолав у нічному Парижі як водій таксі, заробляючи на життя та водночас пізнаючи життя. Таке містке поєднання часового й просторового компонентів у лаконічній назві твору налаштовує читача на сприйняття пережитого та осягнутого автором-оповідачем у місті, яке привідкрило йому свої таємниці.

Роздумуючи про специфіку першого роману Г. Газданова, дослідник С. Никоненко зазначив: письменник сам наголошував, що його твір “Вечер у Клэр” автобіографічний (навіть вік героя роману Ніколая Сосєдова і Гайто Газданова у відповідний, зображений у романі історичний проміжок часу, збігається – п’ятнадцять із половиною років) [8, с. 15]. Автор-оповідач живе спогадами, він поринає у світ минулого і це осмислення всього, що відбулося в його житті, є для нього своєрідним способом існування – без цього він не мислить себе, для нього це вже звичний стан і навіть більше того – це спосіб його життя.

Водночас для героя роману “Вечер у Клэр”, як і для героїв двох наступних романів автобіографічної трилогії Г. Газданова, життя – це своєрідна “колекція”, низка подорожей, з-поміж яких особливе місце відводиться подорожам у глибини пам’яті.

Для автобіографічних творів властиве інтенсивне використання одиниць семантичного поля *пам’ять* (*згадую, пам’ятаю, пригадую і т.д.*), які стають конструктивним жанротворчим елементом, це своєрідні “лексичні сигнали” установки на спогади про минуле [7, с. 39]. У романі “Вечер у Клэр” відчутне бажання автора сконцентрувати увагу не на зовнішніх відтвореннях того, що було у житті, а передусім на особливостях осмислення свого власного “я”. Без сумніву, такими установками керуються у переважній більшості всі автори творів, які прагнуть відтворити картини дорогого для них минулого. Однак для автобіографічної прози Г. Газданова властиве бажання героя-оповідача, поринаючи у минуле, осмислити за допомогою ланцюжка асоціацій ті образи та картини, які хвилюють його пам’ять, які живуть у його свідомості своїм життям і

стають надалі сюжетами майбутніх творів. Фрагментарність тексту в автобіографічній прозі письменника відображає “свідому установку автора на самоспостереження, на пізнання підсвідомого та автопсихоаналіз” [7, с. 397].

Заглиблюючись у пам’яті в минуле, у світ своїх відчуттів, вражень та переживань, герой-оповідач у романі “Вечер у Клэр” веде читача дорогами свого становлення з отим незмінним для нього прагненням пізнати перш за все себе самого у світі, відкрити несподіваність певних роздумів та тривог. Свій шлях до самопізнання та самоспостереження він відкриває для осягнення читачеві: *“Жизнь моя казалась мне чуждой. Я очень любил свой дом, свою семью, но мне часто снился сон, будто я иду по нашему городу и прохожу мимо здания, в котором живу, и непременно прохожу мимо, а зайти туда не могу, так как мне нужно двигаться дальше. Что-то заставляло меня стремиться все дальше...”* [1, с. 70].

За спостереженнями С. Семенової, “портрет, який пише герой цього твору, “і незвичний, і передбачливо звичний для майбутніх героїв екзистенційної літератури” [11, с. 79], адже йому властиві “постійні спроби відчутти власне, особисте *справжнє* існування, яке нестримно віддаляється від нього самого” [11, с. 79]. Візьмемо для прикладу ситуацію-спогад, коли мова йде про рішення юного героя покинути батьківський дім, адже він (за його твердим переконанням) повинен воювати – його допомога потрібна тій армії, у якій слабкі сили в нерівному протистоянні: *“Когда, наконец, за мной закрылась дверь и я подумал, что, может быть, никогда больше не войду в нее и мать не перекрестит меня, как только что перекрестила, – я хотел вернуться домой и никуда не ехать. Но было слишком поздно, та минута, в которую я мог это сделать, уже прошла ... я точно исчез для самого себя...и все, что я делал до сих пор, стало для меня только видением памяти”* [97]. Бачимо, наскільки важливим для автобіографічного героя Г. Газданова є роздум про щойно пережиті відчуття, про помисли, які тільки зринули у свідомості – і вже відійшли у минуле, у глибини пам’яті...

Як зазначив С. Кабалоті, в романах Г. Газданова чітко простежуються три рівні: рівень розповіді, рівень спогадів як процесу та рівень спогадів-подій. І коли оповідач на рівні предмету спогадів говорить “про спогад-процес як грань духовної діяльності” дитини та юнака Соседова, то в цьому можна вбачати вказівку на його творчий талант і на те, що ніяк не вигнання стало “приводом для спогадів з метою підведення певних підсумків, як у багатьох емігрантів” [6, с. 319]. Шлях пошуків та неминучих помилок, глибина відчуттів та суджень героя постають перед читачем в особливому ракурсі – тут дійсно багато важить “налаштованість” твору, та особлива музика, яка властива стилю Г. Газданова. Цікаві спостереження наводить Станіслав Ніконенко, роздумуючи про особливості ритму прози письменника та наголошуючи, що необхідні ритми, які так вражають впливають на читача, автор знаходить інтуїтивно. Однак дослідник зазначив, що, можливо, етнічне походження Г. Газданова робить його російську прозу оригінальною – в осетинській мові наголос падає не на окремі слова, а на певні ритмічні групи, тобто цій мові властивий фразовий наголос: “Сам письменник осетинської мови не знав, та на генетичному рівні сприйняв цю її властивість і привніс її у мову російську, якою володів віртуозно” [9].

Зазначаючи про неповторність ритмічної організації прози Г. Газданова, неможливо оминати увагою роздуми О. Чичеріна про цю надзвичайно важливу складову художньо-

го твору: “Сума ритмів повісті чи роману утворює дуже складну та невчислювальну формулу. Однак подібно до того, як в оркестрі зливаються контрабас і віолончелі та множинність скрипок ... так наш внутрішній слух сприймає владарюючий ритм того чи іншого твору загалом” [12, с. 172]. Владарюючий ритм – саме це особливо впливає на читача, який входить у художній світ Г. Газданова, а вже надалі неможливо залишитись осторонь від цих неповторних ритмів, від музики цієї прози. Роздумуючи у свої автобіографічних романах про пережите, Г. Газданов неодноразово зазначав, що світ дитячих та підліткових років став для нього калейдоскопом картин, які поєднані між собою дивним способом, що дає можливість вибудовувати своєрідні місточки до подій минулого, заглиблюватися у відчуття давніх років, переживаючи їх заново. І саме в цьому дивному переплетенні думок, вражень, мелодійному їх поєднанні, що так зачаровує читача, криється своєрідність творчого почерку письменника.

У статті “Про молоду емігрантську літературу” (1936 р.), роздумуючи над творчістю тих, хто робив перші спроби у царині художнього слова, Г. Газданов зазначив: “... письменник повинен передусім створити у своїй творчій уяві цілий світ, який, само собою, повинен відрізнятись від інших – і тільки після цього про нього, можливо, варто розповідати...” [2]. Безумовно, багатство найрізноманітніших вражень, які давала йому повсякденна дійсність, сприяли бажанню втілити все це у слові. Дослідники творчості Г. Газданова наголошують, що життєві витоки його сюжетів були невичерпні, та існувала необхідність доповнення їх глибокими духовними пошуками автора, щоб осмислити світ навколо себе і себе самого у світі. І письменникові це вдається – результатом його творчих прагнень є створення цілого художнього всесвіту, у якому життя рухається за створеними ним правилами [5, с. 420]. Станіслав Никоненко з цього приводу зазначив, що світ, створений уявою Газданова, відрізнявся від інших світів: джерелом цього світу слугував надзвичайно багатий власний несолодкий життєвий досвід, який мало кому випадав на долю у такий короткий проміжок часу. Замислюючись над творчим почерком письменника, дослідник зауважив, що перший роман Г. Газданова є “яскравим зразком екзистенційної прози, інтелектуальної прози, адже автор не просто подає фрагменти життя, мозаїку людей, переживань, смертей, картин природи, обривків розмов, взаємовідносин людей і Бога, людини і природи, людини і суспільства, але пронизує чи не кожен абзац прагненням осмислити все, що існує, звертаючись до багатовікового досвіду мислителів різних часів та народів. І для читача несуттєво, що роман не подібний на традиційну прозу, що в ньому немає єдності місця та часу, що в ньому не простежується сюжетний стержень та чітка послідовність подій, що автор навіть не підводить підсумків, не робить висновків, залишаючи читача з сумовитим відчуттям недосказаності...” [10].

Екзистенційна природа прози Газданова найбільш виразно виявляється у роздумах самого автобіографічного героя: він зізнається читачеві, що у його житті настав певний момент, коли він “*потерял себя*” [29], безперервно поринаючи у світ минулого, прагнучи поновити в пам’яті фрагменти пережитого: “...я был слишком равнодушен к внешним событиям; мое глухое внутреннее существование оставалось для меня исполненным несравненно большей значительности” [27].

У другому автобіографічному романі письменника – “*История одного путешествия*” – у найменших деталях постає творчий процес, саме те, що стало наступною

ланкою у житті героя Г. Газданова: від осмислення себе та світу – до прагнення відобразити це у слові [3, с. 358]. Автор твору, змальовуючи молодого емігранта Володю, який живе прагненням писати, відкриває читачеві своє бачення та розуміння творчого процесу: *“Он замечал тогда, что полнота впечатления создается почти иррациональным звучанием слов, удачно удержанным и необъяснимым ритмом повествования, так, как если бы все, что написано, нельзя было рассказать, но что шло между словами, как незримое, протекающее здесь, в этой книге человеческое существование”* [231]. У цьому романі, в порівнянні з двома іншими, що складають автобіографічну трилогію, значне місце займає художній вимисел. Образи брата головного героя та його дружини (саме в них у Парижі зупиняється Володя), коло нових друзів – все це дає змогу автору-оповідачу глибше розкрити характер творчої особистості, адже погляд зі сторони на людину, яка віддає себе мистецтву, буває іноді переповненим подиву. Наприклад, брат Володі роздумує про його *“інакшість”*, звертаючись до своєї дружини Вірджинії: *“Видишь ли, он фантазер и путешественник: он не такой, как другие... Его все тянет куда-то, ему все чего-то не хватает”* [183]. Володя тільки у розмовах з художником Рябініним, якого знав ще до від’їзду на чужину, міг виразити те найзадушевніше, що стосувалось його прагнення до творчості, неможливості жити без цього: *“...помните ли вы, когда и как это началось – движение, в котором мы находимся? Я вот не помню: мне кажется всегда – точно сон и медленно летишь во сне: одно идет за другим...”* [189].

Прозі Г. Газданова, як зазначає більшість дослідників, властивий *“певний містичний рух”*, для художньої свідомості письменника немислима нерухомість. У третьому романі автобіографічної трилогії – *“Ночные дороги”* – важливе місце належить просторовому образу дороги, яка повсякчас дає нові й нові враження герою-оповідачу: *“В течение долгих ночных лет через мое существование проходили люди, вместе с которыми я проезжал известное пространство, иногда большое, иногда маленькое, и тем самым случайный пассажир становился моим спутником на короткое время... Но поездки кончались благополучно, и все эти мои клиенты терялись в темноте; у каждого из них была своя, неизвестная мне жизнь, которую я пересекал вслепую, за несколько минут нашего совместного путешествия”* [391].

Життя героя роману *“Ночные дороги”* з очікуваною і водночас доволі несподіваною зупинкою у Парижі є для нього чудовою можливістю осягнення сенсу людського буття. Дійсно, увесь світ в його дивній неосяжності захоплює героя-оповідача. [5, с. 426]. Та все одно, як зазначила С. Семенова, по-справжньому єдиний, хто цікавить автора, чії душевні порухи найдетальніше та найскрупульозніше вивчаються, – це автобіографічне *“я”* роману. *“Це “я”, навіть коли воно виступає під прикриттям чужого імені, і є єдино повноцінний герой у екзистенційному творі. Всі історії, які відбуваються довкола, всі люди та сюжетні лінії входять по суті лише певним модусом у його свідомість, яка прагне зафіксувати своє власне існування, котре лине у пільму, зводить рахунки зі своїми душевними глибинними пластами, де залягає батьківщина, музика, дороге жіноче обличчя, “море і сніг”, печаль...”* [11, с. 91]. Тому настільки невимушеними є у романі *“Ночные дороги”* переходи за ланцюжком асоціацій від однієї картини до іншої, від одного часового проміжку до другого, більш чи менш віддаленого. Наприклад, після розповіді про зустріч з одним із своїх знайомих автор несподівано переходить до роз-

думів про те, у чому полягала специфіка його шоферського ремесла і як це співвідносилося з головним – безперервним процесом осмислення сутності буття: *“И через два часа после этого свидания, поужинав дома и покинув с сожалением мою комнату, мой стол и диван, я снова сидел за рулем своей машины и медленно ехал по городу, оставив на несколько вечерних и ночных часов то, чем я обычно жил – воспоминания, мысли, мечты, любимые книги, последние впечатления вчерашнего дня, последний разговор о том, что мне в тот период моей жизни казалось самым важным. Я знал по долгому опыту, что работать с какой-нибудь пользой можно было, только забыв обо всем этом и превратившись в профессионального шофера...”* [299].

Автор-оповідач у романі “Ночные дороги” постає як людина, яка прагне якомога глибше пізнати себе та таємниці людського існування. Умови, в яких він живе, сприяють цьому, та все-таки вразлива душа героя опиняється під важким тягарем тих обставин, з якими він так чи інакше стикається в житті [5, с.427]. Завершальні рядки роману “Ночные дороги” підтверджують цю думку: *“...И, возвращаясь домой на рассвете этого дня, я думал о ночных дорогах и о смутно-тревожном смысле всех этих последних лет, о смерти Ральди и Васильева, об Алисе, о Сюзане, о Федорченко, о Платоне, о том немом и могучем воздушном течении, которое пересекало мой путь сквозь этот злоеущий и фантастический Париж и которое несло с собой нелепые и чуждые мне трагедии, и понял, что в дальнейшем я увижу все иными глазами, и как бы мне ни пришлось жить и что бы мне ни сулила судьба, всегда позади меня, как сожженный и мертвый мир, как темные развалины рухнувших зданий, будет стоять неподвижным и безмолвным напоминанием этот чужой город далекой и чужой страны”* [674].

Якщо в романі “История одного путешествия” наскрізною була думка автора про те, що творча людина бачить світ та живе у ньому за особливими законами, прагнучи осягнути істину шляхом самоаналізу, то на сторінках “Ночных дорог” герой-оповідач відкриває читачеві секрети освоєння ним суперечливої, складної дійсності, яка розчаровує, пригнічує, та водночас змушує жити і пізнавати все глибше цей неповторний світ.

Підсумовуючи висловлені роздуми, треба зазначити, що автобіографічна трилогія Г. Газданова, у якій настільки органічно переплітаються реальні факти та елементи вимислу, є зразком прози, в якій автор прагне передусім показати процес осмислення головним героєм себе самого та довкілля, яке постає перед нами крізь призму його сприйняття. Письменник не прагне цілеспрямовано щось особливо змінити у традиційних принципах творення автобіографічної прози: тут ми знаходимо і звичну для багатьох життєписів фрагментарність, і нашарування різноманітних часових площин, і поєднання розповіді про себе з розповіддю про довкілля, і асоціативний характер письма... Та все ж новаторським у Г. Газданова постає передусім прагнення героя пізнати мить, яка вже відступає, думку, яка зринула і вже покидає його свідомість... І надзвичайно важливим є те, що автобіографічні романи письменника є своєрідним синтезом роману, художньої автобіографії, сімейної хроніки, і частково – мемуарів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Газданов Г. Вечер у Клэр: Романы и рассказы / Г. Газданов. – М. : Современник, 1990.
2. Газданов Г. О молодой эмигрантской литературе / Г. Газданов // Современные записки, 1936. – Т. 60. – Режим доступу до джерела: www.mochola.org/russiaabroad/gazdanov

3. *Игнатив Н. Е.* Тема творчества и творческой личности в автобиографическом романе Г.Газданова “История одного путешествия” / Н. Игнатив // Мова і культура. Серія “Філологія”. У 10 т. Вип. 7. Т. УІІ. Ч. 2. Художня література в контексті культури. – К., 2004. – С. 353–359.
4. *Игнатив Н. Е.* Художественный мир автобиографического романа Г. Газданова “Вечер у Клэр” / Н.Игнатив // Ученые записки Таврического национального университета им. И. Вернадского. Т. 19 (58). № 3. Филология. – Симферополь, 2006. – С. 310–314.
5. *Игнатив Н. Е.* Мир автора-повествователя в романе Г. Газданова “Ночные дороги” / Н. Игнатив // Język. Człowiek. Dyskurs. / [red. nauk. M. Hordy, W. Mokijenko, H. Walter]. – Szczecin, 2007. – С. 419–428.
6. *Кабалоти С.* Поэтика прозы Г. Газданова 20–30-х годов / С. Кабалоти. – Санкт-Петербург : Петербургский писатель, 1998.
7. *Николина Н. А.* Поэтика русской автобиографической прозы / Н. Николина. – М. : Флинта, 2002.
8. *Никоненко С.* Загадка Газданова / Н. Никоненко // Газданов Г. И. Собр. соч. В 3-х т. Т. 1. – М. : Согласие, 1996. – С. 13–35.
9. *Никоненко С.* Гайто Газданов: проблема понимания / Н. Никоненко // <http://www.hrono.ru/statii/2001/gazdan06.html>
10. *Никоненко С.* Газданов и Набоков / Н.Никоненко // Литературная учеба. – 2008, № 5. – Режим доступа до джерела: www.lych.ru/online/index.php/0ainmenu...
11. *Семенова С.* Экзистенциальное сознание в прозе русского зарубежья (Гайто Газданов и Борис Поплавский) / Н. Никоненко // Вопросы литературы. – 2000, май-июнь. – С. 67–107.
12. *Чичерин А. В.* Ритм образа в повествовательной прозе / А. В. Чичерин // Ритм образа. – М. : Советск. писатель, 1980. – С. 170–174.

Стаття надійшла до редколегії 22.10.2011

Прийнята до друку 02.11.2011

AUTOBIOGRAPHICAL PROSE OF HAITO HAZDANOV: THE NATURE OF TRADITION AND INNOVATION.

Nadiya Ihnativ

*Ivan Franko National University of Lviv,
Universytetska St., 1, 79000, Lviv, Ukraine,
e-mail: svitlit@franko.lviv.ua*

The work discusses the nature of the combination of traditional techniques and innovative features of narrative in autobiographical prose of Haito Hazdanov – representative of the first wave of Russian literary emigration. The attention is focused on the peculiarities of representation of what was experienced and considered by the author in different periods of his life. The given research confirmed the original opinion that the peculiar nature of combination of traditional and innovative aspects in novels of H. Hazdanov stems primarily from the specificity of the world view and the peculiarities of expressing emotions that are realized in the narrative outline works according to associative principles.

Key words: autobiographical novel, the author-narrator, existentialism, prose rhythm.

АВТОБИОГРАФИЧЕСКАЯ ПРОЗА ГАЙТО ГАЗДАНОВА: К ВОПРОСУ О ТРАДИЦИЯХ И НОВАТОРСТВЕ

Надежда Игнатив

*Львовский национальный университет имени Ивана Франко,
ул. Университетская, 1, г. Львов, 79000,
e-mail: svitlit@franko.lviv.ua*

Рассмотрен вопрос о специфике взаимопереплетения традиционных приемов и новаторских принципов повествования в автобиографической прозе представителя первой волны русской литературной эмиграции Гайто Газданова. Акцентовано внимание на специфике отражения автором пережитого и осмысленного им в разные периоды жизни. Выполненное исследование подтвердило исходную мысль о том, что своеобразный характер сочетания традиционного и новаторского в романах Г. Газданова вытекает прежде всего благодаря специфике мировосприятия и особенностям отражения переживаний автора, которые реализуются в повествовательной канве приведенных по ассоциативному принципу.

Ключевые слова: автобиографический роман, автор-повествователь, экзистенциализм, ритм прозы.